

Професійне навчання зайнятого населення як умова підвищення конкурентоспроможності робочої сили

Вінницький національний технічний університет

В дослідженні обґрунтовується необхідність активізації активних програм зайнятості – реалізація професійного навчання. Запропоновано в системі професійного навчання, зокрема безробітних застосовувати інноваційні методи професійного навчання, з використання методології «Модулі трудових навичок», що розглядається як умова підвищення конкурентоспроможності робочої сили.

Ключові слова: професійне навчання, активна політика зайнятості, модулі трудових навичок.

Professional studies of the concerned population as condition increase of competitiveness of labour force

***Abstract:** The necessity of activation of the active programs of employment – realization of professional studies is grounded in research. It is offered in the professional departmental teaching, in particular to apply unemployed persons innovative methods of professional studies, from the use of methodology «Module of labour skills», that is examined as a condition of increase of competitiveness of labour force.*

Keywords: professional studies, active politics of employment, modules of labour skills .

Головним і невід’ємним компонентом в теорії людського капіталу є професійне навчання, перенавчання та підвищення кваліфікації зайнятого населення, яке виконує економічні функції (відтворення кваліфікованої робочої сили, підвищення професійної мобільності кадрів) та соціальні (підвищення статусно-професійного становища громадянина в суспільстві, його конкурентоспроможності на ринку праці), що розглядається як основний засіб боротьби з безробіттям, і є важливим напрямком активної політики зайнятості населення. Про ефективність професійного навчання свідчать численні дослідження, згідно з якими ті, хто пройшов професійне навчання в тій чи іншій формі, через рік (та надалі) суттєво збільшують свої доходи.

В країнах ЄС на ринку праці переважають активні програми зайнятості: професійна підготовка; дотації підприємцям, що зобов’язуються підтримувати певний рівень зайнятості; фінансова допомога безробітним, які бажають відкрити власну справу; створення робочих місць для молоді тощо. В Україні, на жаль, переважає пасивна політика зайнятості, але є всі передумови, які забезпечать пріоритетність в державній політиці зайнятості саме активної політики, про що свідчить досвід впровадження в Україні багатьох міжнародних програм, націлених на покращення ситуації з зайнятістю, наприклад, Проект ТАСІС «Підтримка розвитку активної політики зайнятості в Україні», Проект ООН і МОП «Впровадження гнучких програм професійного навчання для безробітних» (ґрунтується на педагогічній методикі «Модулі трудових навичок») та ін.

Вчений С. Артюх виділяє в системі професійного навчання таку ефективну форму, як модульне професійне навчання і вважає, що воно спрямоване на забезпечення зайнятості населення, в тому числі найбільше може бути використане при підготовці, перепідготовці і підвищенні кваліфікації безробітних по робітничих професіях [1]. Науковці В. Савченко, Н. Павловська, В. Покришук розглядають поняття «професійне навчання» з точки зору підготовки кадрів для потреб виробництва,

що забезпечує відповідність між матеріальним і особистісним фактором виробництва, та як економічну категорію, тобто відносини, що виникають між державою і громадянином, між громадянином і роботодавцем, закладами освіти, між самими працівниками з приводу професійного навчання [2].

У рекомендаціях МОП професійне навчання розглядається як засіб, що полегшує працевлаштування громадян після навчання для одержання підходящого заняття. Воно повинно спрямовуватись на забезпечення професійної самореалізації особистості громадянина, формування у нього поглиблених професійних знань, навичок, здобуття нової професії на основі наявного освітнього рівня та досвіду попередньої практичної роботи, що сприятиме підвищенню рівня конкурентоспроможності особи в умовах ринкової економіки.

Система професійного навчання безробітних громадян і незайнятого населення в порівнянні з іншими професійно-освітніми системами має свою специфіку, яка обумовлена: кон'юнктурою ринку праці і необхідністю гнучкого реагування на його зміни; мотивацією клієнтів служби зайнятості до навчання, росту професіоналізму, прагненню пошуку роботи; вимогам роботодавців до рівня кваліфікації кадрів, їх професійної компетентності, особливим якостям; різним якісним складом слухачів за віком, статтю, рівнем загальної і професійної освіти, а також порівняно короткотерміновістю і інтенсивністю навчання, його практичною націленістю.

Оскільки професійно-технічна і вища освіта визначає саму можливість існування України як високорозвиненої і незалежної, то в нових умовах розвитку нашої країни виникає необхідність реформування цієї системи, що викликане такими причинами: глобалізацією економіки, постійними технологічними змінами в інформаційних і комунікаційних технологіях тощо. Сьогоднішньою метою зазначених систем освіти є надання їм гнучкості, інноваційності, продуктивності й здатності формувати потрібні вміння та відповідати вимогам ринку праці, що змінюються, здійснювати підготовку і перепідготовку зайнятого населення.

В схемі професійного навчання за системою МТН передбачається оцінка потреб у навчанні, досліджується попит на ринку праці і потреби індивіда з врахуванням отриманих раніше знань, здійснюється аналіз професій, проводиться вхідне тестування, складаються індивідуальні навчальні плани. Проводиться виробнича практика і підсумковим етапом є складання кваліфікаційних іспитів. Головним компонентом схеми МТН є навчальний елемент, який є навчальною брошурою, розрахованою на самостійне її вивчення слухачем та перевірку знань за рахунок приведених тестів. Він охоплює переважно одну трудову навичку чи дискретну частину навчального матеріалу, необхідного для оволодіння ним.

Таким чином, підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що професійне навчання є тим фактором, який забезпечує конкурентоспроможність працівника на ринку праці та ефективну зайнятість. Важливою умовою забезпечення оптимальної зайнятості населення України і зменшення рівня безробіття є розвиток освіти і професійного навчання із використанням сучасних інноваційних технологій, що забезпечить перехід до безперервного навчання протягом життя, підвищить якість професійно-технічної і вищої освіти, забезпечить мотиваційні умови розвитку самої системи професійного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Артюх С. Ф. Роботи академії з розвитку та впровадження модульної системи професійного навчання / С. Ф. Артюх, О. Е. Коваленко // Проблеми розробки та впровадження модульної системи професійного навчання: матеріали третьої міжнародної науково-практичної конференції (30.10.2001 р.). – Харків, УПА, 2005. – С. 11–12.

2. Савченко В. А. Профорієнтація населення і професійне навчання незайнятих громадян / В. А. Савченко, Н. О. Павловська, В. І. Герасимчук. – Кременчук, 1997. – 278 с.

Заюков Іван Вікторович, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри БЖДПБ, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: Zivan@i.ua.

Чумаченко Олена Валеріївна, студентка групи МОз-13, факультет менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: chumachenkolena@ukr.net.

Zayukov Ivan V., candidate of economic sciences, associate professor, assistant professor of Department of Health and Safety Studies., Vinnitsa national technical university, Vinnitsa, e-mail: Zivan@i.ua.

Chumachenko Elena V., student, Faculty of Management, Vinnitsia National Technical University, Vinnitsa, e-mail: chumachenkolena@ukr.net.